

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 dekabr 2004-cü il tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin İnkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın yerinə yetirilməsi üzrə görülmüş işlər haqqında

H E S A B A T

“Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin İnkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrası ilə əlaqədar olaraq Milli Bank tərəfindən müvafiq qurumlarla birgə bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilmiş və bu istiqamətdə görülən işlər bu gün də davam etdirilir.

Dövlət Proqramı ilə qarşıya qoyulmuş məqsədlərə çatmaq üçün ən mühüm tədbirlər üzrə keçən iki il ərzində aşağıdakı işlər görülmüşdür:

Ölkədə kart ödənişlərinin daha da inkişaf etdirilməsi və Milli Ödəniş Sisteminin arxitekturasının tamamlanması üçün yeni infrastrukturun - MilliKart Prosesinq Mərkəzinin yaradılması üzrə işlər başa çatdırılmışdır.

Beynəlxalq standartlara cavab verən ən müasir texnologiyalara əsaslanan prosesinq mərkəzi yaradılmış və respublikada fəaliyyət göstərən 18 bankın idarəçiliyinə və istifadəsinə verilmişdir (Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş bu tədbirin icrası vaxtından əvvəl tamamlanmışdır).

Azərbaycan Respublikasında plastik kartlar bazarının daha da inkişaf etdirilməsi məqsədilə **“Azərbaycan Respublikasında ödəniş sistemlərinin təkmilləşdirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında”** Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 noyabr 2005-ci il tarixli Sərəncamı imzalanmışdır. Sərəncamın icrası çərçivəsində Milli Bank tərəfindən Vergilər Nazirliyi ilə birlikdə “Azərbaycan Respublikasının ərazisində POS-terminalların istismar və istifadə edilməsi Qaydaları”, “POS-terminalların quraşdırılmasının məqsədəuyğun hesab edildiyi pərakəndə ticarət, iaşə və digər xidmət müəssisələrinin müəyyənləşdirilməsi meyarları”, “Ərazilər üzrə POS-terminalların mərhələlərlə tətbiq edilməsi cədvəli” hazırlanaraq, Nazirlər Kabinetinin qərarları ilə təsdiq edilmişdir.

Keçən dövr ərzində pərakəndə ticarət, iaşə və digər xidmət müəssisələrində kommersiya bankları tərəfindən 1500 POS terminal quraşdırılmışdır.

Sərəncama müvafiq olaraq dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən bütün təşkilatlarda, habelə dövlət müəssisələrində və səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlərində əmək haqlarının ödəniş kartları ilə ödənilməsi tapşırığının icrası məqsədilə Nazirlər Kabinetinin müvafiq sərəncamı əsasında Maliyyə Nazirliyinin rəhbərliyi ilə işçi qrupu yaradılmış və 2007-ci ilin büdcəsində bu xərclər üçün tələb olunan maliyyə vəsaiti nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət Proqramında icrası nəzərdə tutulan tədbirlərdən biri də Milli Ödəniş Sisteminin əsas iştirakçıları olan **kommersiya banklarının, xüsusilə sistem əhəmiyyətli və geniş filial şəbəkəsinə malik olan bankların daxili informasiya və hesablama sistemlərinin daha da inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasıdır**. Bu tədbirin icrası ilə əlaqədar olaraq bankların daxili informasiya və hesablama sistemlərinə normativ tələbləri və standartları müəyyənləşdirən metodoloji baza yaradılmışdır. Hesabat dövrü ərzində Milli Bankın dəstəyi və köməyi ilə bank aktivlərinin 85%-ni özündə birləşdirən 17 kommersiya bankında daxili informasiya və mühasibat sistemi yenidən qurulmuş, qalan 26 bankda isə 2007-cil ilin sonuna qədər bu işlər tamamlanacaqdır.

Büdcə vəsaitlərinin daxil olması və istifadə edilməsi üzərində səmərəli nəzarətin təşkili və dövlət vəsaitlərinin idarə edilməsinin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş **vergi, gömrük və digər hökumət qurumlarının ödəniş sistemləri infrastrukturuna texnoloji inteqrasiyasının tamamlanmasının təmin edilməsi** tədbirinin realizasiyası istiqamətində hökumət qurumları ilə davamlı işlər aparılır.

Xəzinə əməliyyatlarının avtomatlaşdırılması, büdcə gəlirlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada birbaşa vahid hesaba daxil olması və xəzinədarlığın informasiya idarəetmə sistemində avtomatik uçota alınması məqsədilə Milli Ödəniş Sisteminin əsas komponentlərində yeni funksional imkanlar yaradılmış, normativ metodoloji baza yeniləşdirilmiş, kommersiya banklarının daxili informasiya sistemlərində layihənin tələblərinə uyğun hazırlıq işləri başa çatdırılmışdır.

Hazırda Baş Dövlət Xəzinədarlığı və seçilmiş banklarla birlikdə kompleks sınaq işləri həyata keçirilir və növbəti mərhələlərdə Yerli Xəzinədarlıq Orqanlarının hazırlıq səviyyəsindən asılı olaraq bu işlər tam yekunlaşdırılacaqdır.

Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş ən mühüm tədbirlərdən biri də **Milli Bank tərəfindən yaradılmış elektron ödəniş sistemləri vasitəsilə kommunal xidmətləri haqlarının toplanmasının təmin edilməsi və bu məqsədlə kommunal xidməti müəssisələrinin ödəniş sistemləri infrastrukturuna texnoloji inteqrasiyasının həyata keçirilməsidir**.

Bu tədbirin icrası ilə əlaqədar olaraq kommunal xidməti təşkilatlarının Milli Ödəniş Sisteminin imkanlarından daha səmərəli və effektiv istifadə etməsi,

kommunal xidmətləri üzrə ödənişlərin yığım səviyyəsinin və şəffaflığın daha da artırılması və bu sahədə maliyyə dövriyyəsinin bank sisteminə cəlb edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı tərəfindən **mərkəzləşdirilmiş informasiya sisteminin** yaradılması konsepsiyası işlənib hazırlanmışdır.

Həmin konsepsiyaya müvafiq olaraq bütün kommunal xidmətləri üzrə abonentlərin vahid kodlaşdırma prinsipinə əsaslanan mərkəzləşdirilmiş informasiya bazası yaradılmalı, kommunal xidməti təşkilatlarının informasiya bazaları ilə əlaqələndirilməli və perspektivdə bütün ölkəni əhatə etməlidir. Yaradılacaq sistemin fəaliyyəti nəticəsində hər bir abonent özünə ən yaxın olan bank və ya poçt ödəniş məntəqəsində kommunal xidməti üzrə borcu barədə tam informasiya almaq və ödənişini istər nağd yolla, istərsə də nağdsız ödəniş alətləri ilə həyata keçirmək imkanı qazanacaqdır. Eyni zamanda müştərilər İnternet Bankinq xidmətindən istifadə etməklə kommunal xidmətləri üzrə borcları haqqında geniş informasiya almaq və ödənişlərini aparmaq imkanına malik olacaqlar.

Layihənin reallaşdırılması məqsədilə xarici təcrübə öyrənilmiş, Dünya Bankının “Maliyyə Sektoruna Texniki Yardım Layihəsi” çərçivəsində məsləhət xidməti göstərmək üçün beynəlxalq ekspertlər cəlb olunmuş və hal-hazırda sistemin yaradılması üçün beynəlxalq tender prosedurları həyata keçirilir.

Ödəniş sistemlərinin coğrafi əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, regionlara istiqamətləndirilməsi, eyni zamanda təsərrüfat subyektlərinin və ev təsərrüfatlarının maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının daha da artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi (RİTN) ilə birlikdə **“Azərpoçt” layihəsinin** həyata keçirilməsi üzrə müvafiq işlər aparır.

Hal-hazırda Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi ilə birlikdə hazırlanmış fəaliyyət planına uyğun olaraq layihənin icrası müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir. Belə ki, AMB-nin texniki yardımı ilə “Azərpoçt” DM üçün beynəlxalq mühasibat uçotu standartları əsasında yeni hesablar planının layihəsi hazırlanmış və Maliyyə Nazirliyi ilə razılaşdırılmışdır. Eyni zamanda “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununa və Dünya Bankının müvafiq qaydalarına uyğun olaraq “Azərpoçt” DM-in baş ofisində mərkəzi server otağının müvafiq avadanlıqlarla təchiz edilməsi və baş ofisin

avtomatlaşdırılması üçün tender prosedurları həyata keçirilərək qalib təşkilatlar seçilmiş, bu istiqamətlərdə nəzərdə tutulan işlər başa çatdırılmışdır. Layihə üzrə məsləhətçi şirkət müəyyənləşdirilmiş və hal-hazırda onunla imzalanacaq müqavilə üzrə son müzakirələr aparılır.

“Azərpoçt” DM-in ənənəvi poçt xidmətləri ilə yanaşı maliyyə xidmətlərini göstərə bilməsi üçün layihənin icrası çərçivəsində “Poçt rabitəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa müvafiq dəyişikliklər və əlavələrin layihəsi hazırlanmışdır. Qanun layihəsi Dünya Bankının mütəxəssisləri tərəfindən də öyrənilmiş və müsbət rəy alınmışdır.

Layihənin icrası üzrə işlərin tamamlanması nəticəsində “Azərpoçt” DM-də poçt və maliyyə xidmətlərini əhatə edən informasiya sisteminin yaradılması, yeni maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi üçün müvafiq struktur islahatlarının aparılması, risklərin və likvidliyin idarə edilməsi sisteminin yaradılması kimi vacib məsələlər öz həllini tapacaqdır. Növbəti mərhələlərdə isə hazırlıq səviyyəsindən asılı olaraq “Azərpoçt” DM-in 1200-dən artıq regional filial və şöbələrinin mərhələlərlə yaradılacaq telekommunikasiya şəbəkəsi vasitəsilə baş idarəyə qoşulması və maliyyə xidmətləri göstərməsi nəzərdə tutulur.

Bu tədbirin realizasiyası əhalinin yoxsul təbəqəsinin daha çox cəmləşdiyi rayon və kənd yerlərində maliyyə bank xidmətlərinə çıxış imkanlarını daha da genişləndirəcək, yoxsulluğun azaldılmasına və ölkənin ümumi inkişafına öz töhvəsini verəcəkdir.

Ödəniş sistemlərində risklərin idarə edilməsinin səmərəliliyinin artırılması, təhlükəsizlik standartlarının müəyyən edilməsi məqsədilə müvafiq normativ hüquqi baza təkmilləşdirilmiş, ödəniş sistemləri iştirakçılarının informasiya və hesablaşma sistemlərinə təhlükəsizlik standartları müəyyən edilmiş və ödəniş sistemlərinin fəaliyyəti üzərində beynəlxalq standartlara uyğun nəzarət həyata keçirilir.